

HELSINGØR
KOMMUNE

MAGTANVENDELSE

Retningslinjer for personalets
brug af fysisk magt

Magtanvendelse – retningslinjer for personalets brug af fysisk magt

Indhold

1. Hvorfor retningslinjer om magtanvendelse?	3
2. Det grundlæggende	3
3. Hvad må du?.....	4
3.1 Den korte version	4
3.2 Den lidt længere forklaring	4
3.3 Nødværge	5
3.4 Nødret	6
4. Hvad du ikke må	6
5. Særligt for folkeskoler	7
6. Indberetning om magtanvendelse	8
6.1 Krav til registrering og indberetning.....	8
6.2 Lederens ansvar i forbindelse med magtanvendelser.....	9
6.2 Hvad sker der efter indberetningen?	9
7. Tilsyn og klageadgang	11
8. Nyttige links.....	11

1. Hvorfor retningslinjer om magtanvendelse?

Personale, der arbejder på børne- og ungeområdet, møder i deres hverdag mange forskellige opgaver og udfordringer med såvel børn og unge, som deres forældre.

Den store variation i pædagogisk praksis gør, at det er afgørende, at der hersker klarhed om, hvilke beføjelser personalet har, ikke mindst når det drejer sig om de situationer, hvor personalet vurderer det nødvendigt at anvende magt.

Registrering og indberetning af episoder med anvendelse af magt har både til formål at beskytte det involverede personale ved dokumentation af sagens omstændigheder, og at sikre børnenes retssikkerhed, ved at episoderne efterfølgende vurderes af en person, der ikke har været involveret i episoden.

Endelig har indberetninger også stor betydning for at kunne justere den pædagogiske praksis på baggrund af erfaringer og efterfølgende drøftelser i personalegruppen.

2. Det grundlæggende

Helt overordnet er hovedreglen, at personale på skoler (herunder SFO), i vuggestuer, klubber, børnehaver og andre kommunale pædagogiske tilbud ikke har særlige muligheder for at anvende fysiske magtmidler i forhold til børnene. Ligeledes kan magtanvendelse aldrig bruges som et pædagogisk redskab eller som led i omsorgsudøvelse.

Personalet er underlagt almene regler, blandt andet straffelovens regler om nødværge, nødret og lovlig retshåndhævelse m.v.

Under børnenes ophold i de kommunale institutioner har personalet i forældrenes sted beføjelser til at sørge for almindelig god orden og omgangstone, som det følger af almindelige retsgrundsætninger i alle sammenhænge, hvor mennesker - børn som voksne, er nødt til at tage hensyn til hinanden.

På børneområdet findes særlige regler om magtudøvelse kun i servicelovens §§ 123 f med tilhørende bekendtgørelse om børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet.

I bekendtgørelsen om magtanvendelse over for børn og unge anbragt uden for hjemmet findes bestemmelser om registrering og indberetning af magtanvendelser. Center for Dagtilbud og Skoler har besluttet, at disse regler med tilpasninger også skal gælde, når der er tale om tilfælde af magtanvendelse på de dele af børne- og ungeområdet, der ikke er omfattet af bekendtgørelsen.

3. Hvad må du?

3.1 Den korte version

- Det er utvivlsomt personalets opgave at afværge en situation, hvor et barn eller en ung er til fare for sig selv.
- Personalet skal endvidere modvirke en situation, hvor et barn er eller er i overhængende fare for at blive udsat for et angreb fra et andet barn.
- Personalet må og skal afværge angreb på dem selv.
- Personalet skal afværge beskadigelse eller ødelæggelse af inventar og ejendele.

Alle handlinger skal ske under hensyn til mindsteindgrebsprincippet. Det er et princip, der indebærer, at man altid skal benytte det mindst indgribende – altså det tilstrækkelige – middel. Det indebærer en vurdering af de forskellige hensyn i den enkelte situation. Hvor farlig er eller kan den konkrete situation blive? Er der kendskab til "angriberen", risikoen for og værdien af "det angrebne".

3.2 Den lidt længere forklaring

Alle mennesker er underlagt straffelovens bestemmelser i forhold til fysisk tvang.

Der er tale om vold i straffelovens forstand, når der sker "et ikke helt ubetydeligt indgreb mod en andens legeme". Det kan være slag, kraftigt skub, førergreb, fast greb i nakken, vælten omkuld m.v.

Indgreb, som fx et løst greb om håndledet, et let tag i armen, et let tjat, et lille skub, at tvinge nogen til at gå tilbage ved selv at gå frem osv., vil som regel ikke være strafbart. Det er dog vigtigt at huske på, at det i enhver situation konkret skal vurderes, om en handling skal indberettes.

Det betyder fx, at hvis et barn i børnehaveklassen er ked af det og utrøstelig, så må pædagogen eller læreren gerne tage barnet op og bære det ud på gangen for at trøste, mens resten af klassen klarer sig selv et lille øjeblik. Det må pædagogen/læreren også, hvis et barn har rodet sig ud i en voldelig brydekamp med en kammerat, ligesom det kan være berettiget at fastholde, flytte eller fjerne et meget uroligt eller vildt skrigende barn.

Man skal dog altid være opmærksom på, at de konkrete omstændigheder kan ændre vurderingen. Overordnet er det afgørende, at den voksnes fysiske overlegenhed ikke må anvendes i pædagogisk øjemed.

Det er af afgørende betydning, at personalet på de enkelte tilbud løbende har fokus på, at værdier og omgangstone både i personalegruppen og i forhold til børnene er i overensstemmelse med de gældende normer. Formålet er, at der skal være færrest mulige situationer, hvor det kan blive aktuelt at anvende magt.

3.3 Nødværge

Handlinger foretaget i nødværge er straffri.

For at blive anset som værende nødværge skal der være tale om, at handlingen har været nødvendig og forsvarlig for at modstå eller afværge et påbegyndt eller overhængende uretmæssigt angreb.

Der kan være tale om angreb mod såvel personers liv, helbred og frihed, som mod tingsskade, som hærværk, brandstiftelse m.v.

Ofte kan et angreb afværges ved at fjerne genstanden eller personen, der angribes. Det kan dog være nødvendigt at foretage en egentlig modhandling.

Modhandlingen må ikke gå ud over, hvad der er nødvendigt under hensyntagen til mindsteindgrebsprincippet (se afsnittet 3.1 tidligere for definition).

3.4 Nødret

Når der er tale om afværgelse af faresituationer, der ikke nødvendigvis skyldes et direkte angreb – eksempelvis uforsigtighed, uansvarlighed eller hændelighed, kan afværgehandlinger anses for nødret – der kan være straffri.

Nødret er en handling, der er nødvendig til afværgelse af fare for person eller gods. Handlingen må ikke være mere indgribende, end det er forsvarligt.

Sammenfattende kan det konkluderes, at magtanvendelse alene må finde sted, hvis der er tale om en nødværge eller nødretssituation.

4. Hvad du ikke må

Udgangspunktet er, at der er forbud mod anvendelse af magt over for børn og unge i kommunale tilbud.

Det gælder:

- Forbud mod ydmygende, hånende eller anden nedværdigende behandling
- Forbud mod legemlig afstraffelse
- Forbud mod fiksering (dvs. fastspænding)
- Forbud mod enhver fysisk magtanvendelse
- Forbud mod isolation
- Forbud mod kontrol med brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation.

Omsorg, pleje og pædagogisk bistand må aldrig ydes under magtanvendelse.

Personalemangel kan aldrig undskylde magtanvendelse.

Læreren/pædagogen må f.eks. ikke bruge magt til at flytte et barn fra et lokale til et andet blot fordi det ikke gør som der bliver sagt. Betingelserne for nødværge og nødret skal være opfyldt før der anvendes magt.

5. Særligt for folkeskoler

På folkeskoleområdet findes regelgrundlaget for magtanvendelse i **Bekendtgørelse om fremme af god orden i folkeskolen** og lyder således:

§ 10. En elev, over for hvem der anvendes magt for at afværge, at eleven øver vold mod sig selv eller andre eller ødelægger eller beskadiger ting, jf. stk. 3, kan af det undervisende personale omgående udelukkes fra klassen. Udelukkelsen er betinget af, at eleven i udelukkelsestiden er under fornødent tilsyn.

Stk. 2. Skolens leder skal ved udelukkelse af en elev fra klassen efter stk. 1 omgående underrettes af vedkommende underviser, hvorefter lederen træffer beslutning om de nødvendige videre foranstaltninger.

Stk. 3. I øvrigt gælder lovgivningens almindelige regler om nødværge, nødret og lovlig retshåndhævelse, jf. straffeloven og retsplejeloven. Legemlig afstraffelse og nedværdigende behandling er ikke tilladt. For at afværge, at en elev øver vold mod sig selv eller andre eller ødelægger eller beskadiger ting, kan der anvendes magt i fornødent omfang.

[Se hele bekendtgørelsen om fremme af god orden i folkeskolen her](#)

Der er derudover en beføjelse for skolens leder til at tilbageholde private genstande under elevens anvendelse af skolens tilbud, når der er tale om overtrædelse af skolens ordensregler.

6. Indberetning om magtanvendelse

Har der været foretaget en magtanvendelse, skal hændelsen beskrives og registreres, samt efterfølgende indberettes til den fælles administration i Center for Dagtilbud og Skoler. Indberetningen sendes til ds@helsingor.dk

Formålet med indberetningen er at styrke retssikkerheden for alle involverede. Der indebærer:

- Beskyttelse af børnene og de unge, idet episoden vurderes af en person, der ikke har været involveret
- Beskyttelse af personalet i skoler og dagtilbud m.fl. i form af dokumentation af fakta
- Mulighed for evaluering af forløbet med henblik på læring og justering af pædagogisk praksis.

Arbejdsgangene gælder både børn, unge og forældre, der benytter kommunens tilbud, som de berørte medarbejdere.

Det er vigtigt, at alle tilfælde af magtanvendelse indberettes. Hvis der er tvivl om, hvorvidt en episode skal indberettes, skal indberetning ske.

Vær opmærksom på, at der skal udarbejdes en arbejdsskade-anmeldelse, hvis en eller flere medarbejdere har lidt overlast.

Helsingør Kommune har udarbejdet et skema, der skal anvendes ved registrering. Det finder du som bilag sidst i dokumentet samt på Kilden → DS Centersiden → værktøjer → magtanvendelse.

6.1 Krav til registrering og indberetning

Lederen skal informeres om hændelsen hurtigst muligt.

Registrering skal ske inden for 24 timer efter hændelsen.

De involverede medarbejdere skal registrere og beskrive hændelsen hurtigst muligt.

Barnet eller den unges bemærkninger skal fremgå af skemaet.

Ligeledes skal bemærkninger angående hændelsesforløbet fra tilbuddets leder fremgå af registreringen.

Det skal fremgå af registreringen, at forældrene er underrettet om indberetningen samt hvordan de er informeret.

Indberetning sker til Center for Dagtilbud og Skoler i umiddelbar forlængelse af registreringen, **dog senest 3 dage efter hændelsen**. Indberetningen sendes til ds@helsingor.dk.

Som en del af indberetningen af en magtanvendelse **er det et krav**, at der udarbejdes en handleplan, der beskriver, hvordan enheden/tilbuddet fremadrettet vil undgå yderligere magtanvendelse. Handleplanen beskrives i indberetningsskemaet.

6.2 Lederens ansvar i forbindelse med magtanvendelser

Det er lederens overordnede ansvar at sikre at indberetninger vedrørende magtanvendelse sker ud fra de beskrevne retningslinjer i afsnit 6.1.

Desuden skal lederen sikre, at

- forældremyndighedsindehaver bliver informeret samme dag som hændelsen finder sted
- tidsfrister overholdes
- der er dialog med de involverede medarbejdere om hændelsesforløbet – herunder overvejelse om der skal ske en arbejdsskadeanmeldelse
- indberetningen bliver udarbejdet så fyldestgørende som muligt – herunder, at der sker en ledelsesmæssig vurdering af hændelsesforløbet
- der udarbejdes handleplaner som skal mindske risikoen for, at der fremadrettet finder magtanvendelser sted og at alle relevante medarbejdere er bekendt med handleplanerne.

6.2 Hvad sker der efter indberetningen?

Centeret vurderer, om registreringen er tilstrækkelig, og journaliserer indberetningerne på generelle sager. Senest 10 dage efter

modtagelse af indberetningen giver Center for dagtilbud og Skoler besked til indberetter.

Centeret vurderer herefter, om der er grundlag for særlige indsatser eller tiltag på baggrund af indberetningerne.

Indberetningerne forelægges årligt Børne- og Uddannelsesudvalget i oversigtsform.

7. Tilsyn og klageadgang

Byrådet fører tilsyn på skoler, i vuggestuer, klubber, børnehaver og andre kommunale pædagogiske tilbud, og dermed også om der sker en overholdelse af interne retningslinjer.

Over for ansatte kan Byrådet anvende de reaktionsmuligheder, der følger af den ansattes ansættelsesvilkår.

Klager over anvendelse af magt kan ske til kommunen. Der er ingen administrativ klageadgang. Kompetencen til at vurdere, om der konkret foreligger nødret eller nødværge, ligger alene hos domstolene.

Lederen af et tilbud skal sikre, at alle medarbejdere er bekendt med Helsingør Kommunes retningslinjer om håndtering af magtanvendelse.

8. Nyttige links

Forsikringsansvar:

Hvem har ansvaret for en skade? Se nedenstående link.

http://www.forsikringogpension.dk/Documents/Webpjecer/daginstitutionen_og_forsikring.pdf

Kommunen har ikke længere børneulykkeforsikring (herunder dækning ved tandskader) så det er forældrenes ansvar at tegne en sådan forsikring, hvis de ønsker.

Krisehjælp:

For nærmere information om dette se følgende link:

<http://kilden2.helsingor.com/Tools/Vejledningssites/Vejledninger/Sider/Personalehaandbog-Trivsel.aspx>

Råd og vejledning:

Læs om Inklusion2016 på Kilden:

http://kilden2.helsingor.com/Centre/DS/inklusion_saadangoervi/Sider/default.aspx

Skema til registrering og indberetning af magtanvendelse i dagtilbud og skoler i Helsingør Kommune

I Helsingør Kommune skal alle hændelser med magtanvendelse over for børn og unge på skoler (herunder SFO), i vuggestuer, klubber, børnehaver og andre kommunale pædagogiske tilbud registreres og indberettes ved anvendelse af dette skema.

Skemaet skal udfyldes af skolens/tilbuddets leder i samarbejde med det involverede personale efter Helsingør Kommunes retningslinjer for personalets anvendelse af fysisk magt i skoler og dagtilbud.

Barnet/den unge skal gøres bekendt med indberetningen og skal have lejlighed til at supplere beskrivelsen med sine kommentarer og oplevelser af hændelsen.

Barnets/den unges forældre skal gøres bekendt med indberetningen. Det skal fremgå af skemaet, hvordan og hvornår forældrene er orienteret, ligesom eventuelle bemærkninger skal noteres.

Oplysninger om skolen/dagtilbuddet:

Navn, adresse

Navn på leder

Skemaet udfyldt af (angiv navn og stilling)

Oplysninger om hændelsen

Barnets/den unges navn og CPR

Dato og klokkeslæt for hændelsen

Hændelsens varighed

Beskrivelse af hændelsen (før, under og efter)

Begrundelse for nødvendigheden af indgrebet

Hvem deltog i hændelsen – navn og stilling

Øvrige oplysninger

Angiv eventuelle relevante baggrundsplysninger

Er der sket opfølgning – hvordan

Er hændelsen evalueret i personalegruppen

Beskriv kort handleplanen for forebyggelse af fremtidig magtanvendelse

Orientering og indberetning

Lederens kommentarer til hændelsen

Dato for orienteringen af barnet/den unge om indberetningen

Bemærkninger fra barnet/den unge

Dato for underretning af forældremyndighedsindehaver

Eventuelle bemærkninger fra forældre

Dato for indsendelse til Center for Dagtilbud og Skoler

Underskrift fra leder